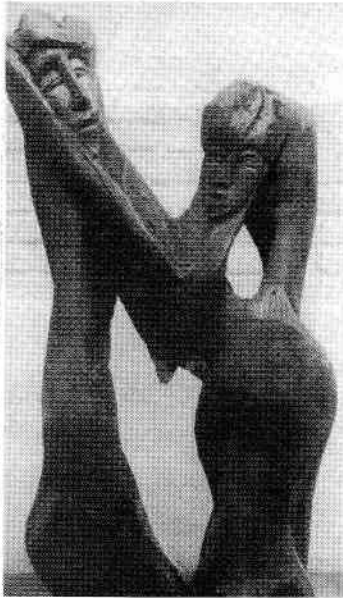

Een maat te groot

Het bijbelboek Genesis schetst in een prachtige prelude op de rest van de Bijbel, hoe wij mensen zijn bedoeld, waarom we hier op aarde zijn en hoe we met elkaar zouden kunnen omgaan zodat een ieder tot zijn of haar recht komt.

Grenzen trekken

Het is een boek waarin de grenzen van ons bestaan niet alleen worden verkend, maar waarin ook grenzen worden getrokken. Dat begint al gelijk in hoofdstuk 1. Daar horen we dat de onbegrensde ruimte, het heelal om ons heen, een door God begrensde en beschermde ruimte wordt. De mens krijgt een dak boven zijn hoofd, de hemel, en grond onder haar voeten, de aarde. Ook de schijnbaar eindeloze tijd wordt een door God begrensde en geordende tijd, elke zevende dag zal een rustdag zijn.

De opdracht aan de mens

In die door God begrensde ruimte en tijd wordt de mens geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Het is zijn opdracht om zich te vermeerderen en de aarde te vervullen en te onderwerpen (1:28). Over de hemel hoeft die mens zich geen zorgen te maken, dat is Gods zaak. De aarde is het werkterrein van de mens, dat is zijn speelruimte. De mens krijgt van God een opdracht

mee. Van haar en van hem wordt verwacht, dat hij/zij verantwoordelijk zal zijn voor de aarde op een manier die Gods heerschappij weerspiegelt. Op het wel of niet vervullen van die opdracht zal de mens aangesproken worden.

De roeping van de mens

In de hoofdstukken 2, 3 en 4 van Genesis horen we vervolgens meer in detail hoe de mens door God is bedoeld. Mensen kunnen elkaar tot hulp te zijn, kunnen inspirerende en kritische maatjes van elkaar zijn (hoofdstuk 2). De mens is niet bedoeld om zichzelf op een voetstuk te plaatsen en als god te zijn (hoofdstuk 3). En last but not least: het is niet de bedoeling dat de ene mens de andere afslacht (hoofdstuk 4). Met deze blauwdruk van mens-zijn-op-aarde mag de mens het gaan proberen en hoe dat gaat, horen we vanaf hoofdstuk 5. Aan het begin van dat hoofdstuk wordt het voorafgaande nog een keer kort samengevat:

'Dit is het boek van de verwekkingen van Adam, van de mens.

Op de dag dat God de mens schiep maakte hij hem naar Gods gelijkenis. Mannelijk en vrouwelijk schiep hij hen. Hij zegende hen en gaf hun de naam de naam 'Adam', mens op de dag dat zij werden geschapen' (5:1).

God noemt in deze zin de mens voor het eerst bij zijn naam 'Adam', 'mens'. Het noemen van een naam is in de Bijbel gelijk aan het geven van een opdracht. God roept de mens op om zijn naam waar te maken, om mens te zijn op aarde naar Gods beeld en gelijkenis, door God bij name gekend. Met deze naamgeving, deze roeping geeft God de mens de opdracht om in praktijk te brengen wat die naam betekent: de ander tot hulp zijn, tot medemens en niet tot vijand, en met de aarde, en alles wat daarop leeft, op zo'n manier omgaan dat zij tot bloei komt. Als mens voldoen aan deze naam, deze roeping betekent de gestelde maat niet te boven gaan (geen god willen zijn), maar ook niet onder de maat blijven.

Met zichzelf in tegenspraak

In het vervolg van hoofdstuk 5 horen we namen van mensen gedurende tien generaties lang. Steeds wordt de eerstgeborene bij name genoemd. Tien mensen die proberen om hun roeping als mens in praktijk te brengen, passeren hier de revue. Aan het begin van hoofdstuk 6 stopt deze rij van namen abrupt. Ineens is er sprake van mensen zonder naam.

'Toen nu de mensen zich begonnen te vermeerderen op de akker en hun dochters geboren werden zagen de godszonen de mensendochters: hoe goed waren ze! Zij namen zich vrouwen al wie zij maar kozen.' (6:1,2)

We horen over dochters, die worden genomen door godszonen. Het lijkt erop dat de verhouding tussen man en vrouw is verstoord. Zij zijn hier niet elkaars

hulp en tegenover (hoofdstuk 2), maar de een neemt de ander. Zij luisteren niet meer naar de naam 'mens', voldoen niet aan hun opdracht zoals die aan het begin van hoofdstuk 5 werd samengevat. Uit hun verbintenis worden dan ook geen mensen geboren, maar reuzen (6:4), giganten, helden, mannen van naam. Maar hun namen horen we niet in de Bijbel, want deze halfgoddelijke figuren zijn naar bijbelse maatstaven geen echte mensen zoals bedoeld in Genesis 2, 3 en 4. Hun geschiedenis, hun verhaal mag in de Bijbel geen naam hebben. Aan het begin van hoofdstuk 6 is het een rommeltje geworden, hemel en aarde, goden en mensen lopen door elkaar. De mens is hier met zichzelf, met zijn roeping, in tegenspraak geraakt.

Een maatje kleiner

Middenin deze chaos, waarin mensen vervreemden van zichzelf, horen we dat God een duidelijke grens trekt.

'De Eeuwige zei: Niet voor altijd zal mijn geest in de mens verblijven daar hij immers vlees is. Zijn dagen zullen honderd twintig jaar zijn.' (6:3)

De mens waarover de eerste verzen van Genesis 6 spreekt, is een halfgod, een mens die zichzelf een maat te groot maakt, die boven zijn macht reikt, die zich verheft tot Übermensch. De Bijbel herinnert die supermens eraan dat hij of zij vlees is, bepaald niet onoverwinnelijk, maar een kwetsbaar mensenkind, vergankelijk. Zijn tijd als mens op aarde is beperkt, begrensd, hooguit honderd-twintig jaar, maar vaker nog minder...

*'wij voltooien onze jaren in een zucht.
Zeventig jaar kan ons leven tellen,
tachtig misschien als wij krachtig
zijn' (psalm 90:9b-10a)*

De leeftijdsgrens die God trekt, is bedoeld om mensen bij de les te houden, om hen niet te laten vergeten dat zij van vlees en bloed zijn. Het is een grens die de mens bepaalt bij zijn opdracht: een medemens te zijn voor de ander en de aarde op zo'n manier tot bloei te brengen dat ieder tot zijn recht komt. Mens als beeld en gelijkenis van de Eeuwige.

Mensen zijn een maat te groot,
willen wel maar kunnen niet
kunnen wel maar mogen niet
mogen wel maar durven niet.

Mensen zijn een maat te groot,
durven wel maar maken niet,
maken wel maar weten niet,
weten wel maar geven niet.

Mensen zijn een maat te groot
geven wel maar horen niet
horen wel maar spreken niet
spreken wel maar minnen niet.

Mens ik ben een maat te groot
wil jou minnen min jou niet
vrees dat ik dat jij bezeert
vrees dat jij dat ik verlies.

Mens maak mij een maat te klein
groot in zacht en stil te zijn
sterk in waar en goed te zijn
mens maak mij een maat van jou.

Herman Verbeek

Met deze opmaat, deze handreiking voor mens-zijn-op-aarde begint de Bijbel. Een opdracht die haast té eenvoudig lijkt, maar daarentegen al te vaak doodloopt. Een opdracht die elke dag opnieuw een uitdaging is.

Durgerdam, Hanna van Dorssen

Voor dit artikel is gebruikt gemaakt van:

- Genesis, Hebreeuwse tekst en Nederlandse vertaling (NBG/KBS)
- Dichter bij Genesis, K.Bouhuijs en K.A.Deurloo (Ten Have)
- Genesis, Karel Deurloo (Kok)

MENS

*Mens is een zachte machine,
een buigbaar zuiltje met gaatjes,
propvol tengere draadjes
en slangetjes die dienen
voor niets dan tederheid
en om warmer te zijn dan lucht*

Leo Vroman

*Toen de productie
van volmaakte kubusvormige dagen
haar hoogtepunt had bereikt*

*en kwartshorloges
tot op nul seconden
per oneindigheid nauwkeurig waren*

*en vrouwen zakrekenmachientjes baarden
en richtingborden het recht verkregen
zich het koninklijk geboomte
van de weg te mogen noemen*

*toen zette de trompet
het Dies Irae¹ in
en iedereen zag omhoog en sprak:
'Godzijdank'.*

Hans Andreus

¹ Dag van Gods toorn (Openb. 6:17)

De Nieuwe Mens

*'Binnenkort kunnen wij, voorzien van
tekentafel en reageerbuis, eindelijk
mensen maken zoals de Lieve Heer het
bedoeld had. Mooi, gezond, gelukkig,
goedgeluimd, sociaal, niet-agressief,
niet-racistisch, niet-crimineel, beleefd,
vriendelijk. Het enige wat we moeten
doen is het strakke-billen-gen, het
altijd-vrolijk-gen, het 120-jaar-oud-en-
toch-nog-elke-dag-in-ijskoud-water-
zwemmen-gen plus al die andere goede
genen ontdekken en in de Nieuwe Mens
stoppen en het neuspeuter-gen, het
xenofobie-gen, het zinloos-geweld-gen
plus al die andere slechte genen eruit
halen.'*

(Wetenschapsjournalist Simon Rozendaal)

Gespreksvragen:

- 1) Is het terecht om de biotechnologierevolutie te zien als een ontwikkeling die *alle* aspecten van ons leven en dat van onze kinderen zal beïnvloeden?
- 2) Moet er een wetgeving komen om grenzen te stellen aan het ingrijpen in de genen? Liggen die grenzen verschillend bij bacteriën, planten, dieren en mens?
- 3) Hoever mogen we gaan in de constructie van de Nieuwe Mens (zie citaat S. Rozendaal)?
- 4) Vindt u het belangrijk dat er een brede maatschappelijke discussie komt over de risico's van de ontwikkelingen in de biotechnologie? Is er een speciale rol voor de kerken in deze bezinning?
- 5) Hoe kan bij therapeutisch klonen het belang van ongeboren leven (het gebruik van embryo's) worden afgewogen tegen bestaand leven (een zieke mens helpen met vervangend orgaanweefsel).
- 6) Welke bijbelse maatstaven uit het artikel van Hanna van Dorssen kunnen van nut zijn in deze discussie? En welke ethische bedenkingen van Jurjen Wiersma vindt u belangrijk?

